

TIKĖJIMO TIESŲ TILTAI

Lietuvos katalikų memorandumas

Memorandumo atsiradimą paskatino katalikų teisių varžymai, o ypatingai kunigų J. Zdebskio ir P. Bubnio teismai.

Parašai buvo renkami apie du mėnesius. Kadangi memorandumas buvo skirtas TSRS vyriausybei, tai, renkant parašus, nebuvo prisilaikyta ypatingo atsargumo. Dalis parašų buvo surinkta sekmdieniais prie bažnyčių, kai tikintieji eidavo į pamaldas ar iš jų, o kita dalis – lankantis į namus. Ant kiekvieno lapo buvo atspausdintas pilnas memorandumo tekstas, kad pasirašantieji galėtų susipažinti su turiniu. Nemokantiems skaityti parašų rinkėjai memorandumą perskaitydavo arba paaiškino, kokių reikalų kreipiamasi į TSRS vyriausybę.

Po memorandumu katalikai pasirašinėjo labai entuziastiškai. Tik nedaugelis pabijoję represijų ir atsisakė pasirašyti. Parašų rinkimas vyko stichiškai – vieni nuo kitų nusirašinėjo memorandumo tekstą ir įsijungdavo į pagalbą.

Gana greitai pasklido žinia, kad KGB organai gauda parašų rinkėjus, juos tardo, iš kur gavę memorandumo tekstą, ir surinktus parašus atiminėja.

Parašų rinkimas buvo nutrauktas. Prieš siunčiant parašus TSRS vyriausybei, iškilo nelengvas klausimas: kokių kelių pasiūsti parašus TSKP Generaliniam Sekretoriui? Siunčiami skundai paštu iš Lietuvos teritorijos dažniausiai būna sulaukiami KGB organų. Niekuo negeresnė padėtis skundus įteikiant adresatams Maskvoje. Nėra abejonės, kad nė vienas pareiškimas, kuriuos katalikai ir kunigai siuntė į Maskvą CK Generaliniam Sekretoriui Brežnevui, Ministrų Tarybos pirmininkui Kosyginui, Aukščiausios Tarybos pirmininkui Podgornui, nepasiekė adresatų. Jie visi būdavo persiunčiami į Vilnių ir patekdavo galutinai Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos įgaliotiniui J. Rugieniui,

kuris su KGB organų pagalba stengdavosi iššifruoti pareiškimų organizatorius, kad galėtų juos įgądinti ir „išaiškinti“, kad Lietuvoje nėra pažeidžiami tikėjimo ir sąžinės laisvės principai.

Norint išvengti panašaus likimo katalikų memorandumui, buvo nutarta paprašyti pagalbos SNO Generalinį Sekretorių Kurtą Valdhaimą.

Atsitiktiniais keliais memorandumas pasiekė Suvienytas Nacijas prieš 1972 šv. Velykas. Žemiau pateikiame katalikų memorandumo ir priedašų tekstus.

* * *
**Tarybų Sąjungos
Komunistų Partijos
CK Generaliniam Sekretoriui
L. Brežnevui
Maskva – Kremlius
Lietuvos Romos Katalikų
M e m o r a n d u m a s**

Praėjus II Pasauliniam karui, tautos pakilo iš griuvėsių ir nori pastovios taikos. Tikros taikos pagrindas yra teisingumas ir žmogaus teisių gerbimas. Mes, Lietuvos katalikai, skaudžiai apgailestaujame, kad iki šios dienos mūsų tautoje yra varžoma tikinčiųjų laisvė ir persekiojama Bažnyčia.

Vyskupai J. Steponavičius ir V. Sladkevičius daugiau kaip 10 metų be teismo sprendimo, be termino yra varginami tremtyje, nors niekuo nėra nusikalę.

Š. m. lapkričio mėn. buvo nu-teisti metams kalėti du kunigai: J. Zdebskis ir P. Bubnys už tat, kad jie, tėvų prašomi bei atlikdami savo kunigiškas pareigas, vaikams paaiškino katalikų tikėjimo pagrindus. Šitie kunigai padėjo vaikams ruošti Pirmajai Komunijai ne mokykloje, bet bažnyčioje, ir niekam prievartos nenaudojo — mokėsi, kas norėjo.

Tuo tarpu mokykloje tikinčiųjų tėvų vaikai prievarta yra mokomi ateizmo, net verčiami kalbėti, rašyti ir elgtis prieš savo sąžinę, tačiau šių prievartautojų niekas nebara ir neteisija.

Kunigai nepajėgia mus, tikin-

čiusius, tinkamai aptarnauti, nes jų per maža. Jau daug kur vienas kunigas aptarnauja po dvi, o kartais net tris parapijas. Priversti dirbti net seneliai invalidai kunigai. Šitaip yra dėl to, kad Kunigų seminarijos reikalus tvarko ne tiek vyskupas, kiek valdžios įgaliotinis. Valdžia leidžia kasmet į Seminariją priimti vos dešimt klierikų.

Kunigų skirstymus į parapijas taip pat dirguoja valdžios pareigūnai.

Nors Lietuvos TSR Baudžiamasis Kodeksas pramato bausmes už tikinčiųjų persekiojimą, bet praktikoje jos niekam netaikomos. 1970 m. Vilkaviškio švietimo skyrius atleido už tikėjimą iš darbo mokytoją Oną Brilienę, o Vilkaviškio raj. valdžia savame mieste neduoda net šlavėjos darbo. Šitokių pareigūnų niekas nebūdžia, nors dėl jų saualės inteligentai bijo viešai praktikuoti tikėjimą.

Valdžios pareigūnai neleidžia tikintiesiems savo lėšomis atstatyti sudėgusias bažnyčias, pav. Sangrūdoje, Batakiuose, Gaurėje. Per didelį vargą leidžiama įsirengti koplyčią gyvenamajame name, tik joku būdu negali ją perkelti ant šventoriaus.

Mes galėtume nurodyti dar daug skaudžių persekiojimo atvejų, kurie apkartina mūsų gyvenimą ir sukelia nusivylimą tarybine Konstitucija ir įstatymais. Todėl mes prašome tarybinę vyriausybę suteikti mums sąžinės laisvę, kuri yra užgarantuota TSRS Konstitucijoje, bet iki šiol nebuvo vykdoma. Mes norime ne gražių žodžių per spaudą ir radiją, bet rimtų vyriausybės pastangų, kurios padėtų mums, katalikams, jaustis lygiateisiais Tarybų Sąjungos piliečiais.

1971 m. gruodžio mėn.

* * *
**TSKP CK
Generaliniam Sekretoriui
(Memorandumo priedas)**

Prie šio memorandumo pridėdami 17,054 parašai. Būtina pažymėti, kad po memorandumu pasirašė tik nežymi Lietuvos tikinčiųjų dalis, kadangi milicijos ir KGB organai

ėmėsi visos eilės priemonių masiniam parašų rinkimui sutrukdyti: Kapsuke, Šakiuose, Išlauže, Kapčiamiestyje buvo sulaukyti parašus rinkę asmenys, o surastieji pas juos lapai su parašais buvo atimti, nežiūrint į tai, jog memorandumas adresuotas tarybinei vyriausybei.

Jeigu valstybiniai organai ir ateityje taip reaguos į tikinčiųjų skundus kaip ligi šiol, tai mes būsime priversti kreiptis į tarptautines organizacijas: Romos Popiežių, mūsų Bažnyčios Galvą, arba į Suvienytų Nacijų Organizaciją, kaip autoritetinę Institutą, ginantį žmogaus teises.

Be to, mes norime jums priminti, kad šis memorandumas yra nacionalinės nelaimės pasėka: tarybų valdžios metais Lietuvoje dešimteriopai išaugo tokios visuomeninės ydos, kaip nepilnamečių nusikaltimai, girtuokliavimas, savižudybės, o taip pat grėsmingai išplito šeimų skrybys ir negimusių kūdikių žudymas. Ir kuo labiau mes tolstame nuo krikščioniškos praeities, tuo aiškiau išryškėja siaubingos prievartinio ateistinio auklėjimo pasėkos, tuo labiau plinta nežmoniškas gyvenimo būdas be Dievo ir religijos.

Mes kreipiamės į Jus, kaip aukščiausią kompartijos autoritetą, prašydami visu rimtumu ir atsakingumu išnagrinėti mūsų pateiktus faktus bei priimti atitinkamus sprendimus.

1972 m. vasario mėn.
Lietuvos katalikų atstovai

* * *
**Suvienytųjų Nacijų Organizacijos
Generaliniam Sekretoriui
Kurtui Valdhaimui
Lietuvos katalikų
K r e i p i m a s i s**

Turint omenyje, kad Lietuva Suvienytųjų Nacijų Organizacijoje neturi savo atstovybės, mes, Lietuvos katalikai, priversti kreiptis į p. Generalinį Sekretorių, pasinaudodami atsitiktiniais keliais.

Kreiptis į Jus mus paskatino ta aplinkybė, kad mūsų Respublikos tikintieji negali pasinaudoti tomis teisėmis, kurios išdėstytos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 18-tame straipsnyje. Mūsų kunigai,

tikinčiųjų grupės ir atskiri katalikai ne kartą šiuo reikalu kreipėsi į aukščiausius Tarybų Sąjungos valstybinius organus, reikalaudami liautis pažeidinėjus tikinčiųjų teises. Tarybiniais vadovams buvo pasiūstos kelios tikinčiųjų peticijos, tame tarpe: 2000-čių Prienų katalikų pareiškimas, nusiųstas 1971 m. rugsėjo mėnesį; Alytaus raj. Santaikos parapijos tikinčiųjų pareiškimas, pasirašytas 1190 asmenų ir nusiųstas 1971 m. spalio mėnesį; 1344-rių Raseinių raj. Girkalnio parapijos tikinčiųjų pareiškimas, išsiųstas 1971 m. gruodžio mėnesį. Visi šitie pareiškimai buvo pasiūsti įvairioms aukščiausios TSRS instancijoms, tačiau nė viena jų nedavė oficialaus atsakymo, nors valstybinės įstaigos privalo atsakyti į piliečių pareiškimus per mėnesį laiko. Kaip neoficialų atsakymą tikintieji patyrė sustiprintas represijas.

Apie savo beteisę padėtį visos Lietuvos katalikai nutarė priminti tarybinei Vadovybei memorandumu TSKP Generaliniam Sekretoriui p. Brežnevui, tačiau tarybiniai milicijos ir KGB organai gąsdinimų, areštų ir antrankių pagalba sutrukdė masinį parašų rinkimą.

Toks valdžios elgesys įtikino, kad šis 17,000-čių tikinčiųjų pasirašytas memorandumas nepasiekės tikslo, jeigu jis bus pasiūstas tokiu pat keliu, kaip ir ankstesnieji kolektyviniai pareiškimai.

Todėl mes, Lietuvos katalikai, kreipiamės į gerb. Generalinį Sekretorių ir prašome šį Jums siunčiamą memorandumą kartu su parašais persiūsti Suvienytųjų Nacijų Organizacijos kanalais TSKP Generaliniam Sekretoriui p. L. Brežnevui.

*Su pagarba,
Lietuvos katalikų atstovai*
1972 m. vasario mėn.
**„Lietuvos katalikų bažnyčios
kronika“, 1972 m. Nr. 2**

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
R Ė M I M O
F O N D A S

Vidiškiuose – Švento Baltramiejaus atlydai

Atlyduose dalyvavo gausus būrys meno kolektyvų.

Prieš 20 metų Vidiškiuose pirmą kartą pradėta švęsti Šv. Baltramiejaus atlydų šventė. Tai buvo jubiliejiniai metai – suėjo 500 metų nuo pirmojo Vidiškių vardo paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose.

Šiomet vykę renginiai prasidėjo

nuo tautodailininkų ir menininkų parodos „Širdžių ir rankų sušildyti...“

Visi galėjo pasigerėti tautodailininkės Emilijos Urbonavičienės megztais paukščiais, Erikos Buikauskienės pintinėmis juostomis, Valdutės Kunigėlienės paveikslais,

Reginos Stasiūnienės pintinėmis juostomis ir Janės Giedraitienės rištais sodais.

Vyko žirgų konkūro varžybos, kurias organizavo jėjimo klubas „Vėjai laukuose“ su seniūnijos ir bendruomenės pagalba. Dėl seniūno taurės ir

kitų prizų varžėsi 12 jaunųjų raitelių.

Kultūros namuose rinkosi meno mėgėjų kolektyvai iš Anykščių ir Molėtų rajonų bei Šventupės.

Koncertą pradėjo „Šventerečius“, vadovaujamas Daivos Šermukšniienės. Jausmingus romansus atliko grupė „Tetervė“ iš Anykščių rajono Šerių bendruomenės.

Skambių dainų puokštę dovanojo moterų vokalinis ansamblis „Akimirka“ iš Kavarsko, kolektyvas „Obelėlė“, kurio vadovė Daiva Šermukšniienė, kapela „Prie Virintų“ iš Molėtų kultūros centro.

Šeštadienio ankstyvą rytą prie Vidiškių tvenkinio į varžybas rinkosi žvejai. Ta pačia proga įvyko ir pantoninio liepto atidarymas. Lieptas įrengtas pagal „Maxima“ projektą „Mes bendruomenė“. Susirinkusiuosius pasveikino bendruomenės pirmininkas Virgilijus Jankauskas, seniūnas Virgilijus Šta-

ras ir rajono savivaldybės administracijos direktorius Darius Varnas.

Mokyklos stadione vyko tradicinės veteranų ir jaunimo futbolo varžybos. Bendruomenės parke vaikų laukė batutas, visų – šakočio kepimo edukacija, bendruomenės troškinyje ir koncertas, kuriame dainavo Rusnė, liaudiškos muzikos kapela „Ratilai“ iš Vilniaus ir grupė „3 apelsinai“ iš Klaipėdos. Šventės koncertą ir šakočio kepimo edukaciją finansavo NMA pagal Vidiškių miestelio bendruomenės projektą „Jubiliejinė – 20-oji – Šv. Baltramiejaus šventė Vidiškiuose“.

Organizatoriai dėkoja šventės rėmėjams ir visiems dalyviams.

Informavo Ukmergės kultūros centro darbuotoja Janė Giedraitienė.

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
R Ė M I M O
F O N D A S

UŽ inf.